

Kulturminneoversikt i Oslo kommunes skoger i Gjelleråsmarka, samt noen nærliggende kulturminner på andre skogeiendommer.

Av Håvard Pedersen

Første utgave: 7.nov 2013, ajourført 9. des 2013.

(K) = Kulturminnet er skiltet på stedet og med kommunens kulturminneinfoskilt dersom ikke annet er oppgitt.

(F) = Automatisk fredet kulturminne (eldre enn reformasjonen 1537). Sikkerhetszone = minst 5 m. Straffeansvar ved ødeleggelse.

(TF) = Trolig automatisk fredet kulturminne, og må behandles som dette

(G) = Står oppført på Oslo Kommune Byantikvarens gule liste pr desember 2011.

301. Kullmile. (TF)

Kart: Gjelleråsmarka.

Ligger i Akershus, men bare få meter fra Oslos grense straks innenfor øvre ende av Stovnerbakken, like over bekken ved stor rød- og blåmerket sti.

Milene ble lagt på markoverflaten i slett terreng og gjerne på grusbunn. De eldste er fra 1500-tallet og ble gjerne kalt for liggmiler siden virket som skulle bli omdannet til trekull, ble lagt i stabel. Reismilene, altså med stående virke, ble tatt i bruk på 1800-tallet. De yngste fra 1930-40 tallet er med skorstein. En mile kunne inneholde opptil 200 m³ med ved. Brenning tok fra syv til elleve døgn, og milepasseren lå i en liten hytte tett ved mila. Etter oppsving grunnet energimangel, tok milebrenningen brått slutt etter 2. verdens krig.

302. Kullgrop (F).

Kart: Gjelleråsmarka.

Ligger i Akershus, men bare få meter fra Oslos grense straks innenfor øvre ende av Stovnerbakken, like ovenfor bekken og ca 100 m nord for stor rød- og blåmerket sti.

303. Hustuft.

Kart: Gjelleråsmarka.

Tidligere husmannsplassen Gropa, bebodd til tidlig 1900-tall. Ligger i Akershus, men bare få meter fra Oslos grense. Grunnmur og steingjerder.

304. Oldtidsveien (F, K ved Riksantikvaren).

Kart: Gjelleråsmarka.

Den Trondhjemske Kongevei, også kalt Oldtidsveien var i bruk fram til ca 1770 da den ble avløst av ny vei fra Skillebekk og over til Lahaugmoen. Den ble brukt til ridning eller til fots.

Ligger både i Oslo og Akershus, og gikk opprinnelig fra det gamle Oslo via Galgeberg, Alnabru, Alfaset, Furuset, Stovner og Fossum.

Litteratur: Groruddalen Historielags årbok 1992, side 43.

305. Gravrøys (F, K ved Riksantikvaren).

Kart: Gjelleråsmarka.

Fra bronsealderen, ca 3000 år gammel.

Ligger tett inntil Oldtidsveien.

306. Gravrøys (F, K ved Riksantikvaren).

Kart: Gjelleråsmarka.

Fra bronsealderen.

Ligger tett inntil Oldtidsveien, ca 3000 år gammel.

307. Gravrøys (F, K ved Riksantikvaren).

Kart: Gjelleråsmarka.

Fra bronsealderen, ca 3000 år gammel.

Ligger tett inntil Oldtidsveien i Akerhus, men ca 100 m fra Oslos grense.

308. Varselklokke for Oldtidsveien.

Kart: Gjelleråsmarka.

Ligger tett inntil Oldtidsveien i Akershus, men ca 100 m fra Oslos grense.

Nybygget klokketårn på plassen der den originale sto, og hvor hensikten var å varsle andre veifarende i den trange Kongedalen. Tilsvarende klokketårn på toppen.

309. Hustuft.

Kart: Gjelleråsmarka.

Tidligere husmannsplass, gjerne kalt Kjøkkengropa. Trolig også vært hvilrsur for veifarene etter Oldtidsveien, og ligger tett ved denne. Ligger i Akershus, men bare få meter fra Oslos grense.

310. Liten demning.

Kart: Gjelleråsmarka.

Demning i bekken fra Liastua, og som må være bygget i to omganger. Nederst er den en dobbel steindemning med torvlag i mellom. Bruk: Ukjent. På denne ble det i 1969 anlagt en betongdemning for forsøk på fiskeoppdrett. Mislykket.

311. Liabakkene.

Kart: Gjelleråsmarka.

Ligger både i Oslo og Akershus.

Hoppbakker 50m, 30m og 20m, den første innviet i 1926.

312. Demning etter tidligere isdam

Kart: Gjelleråsmarka.

Tokeruddammen, ligger på kommunegrensa Oslo/ Akershus like innenfor Skillebekk. Demningrester på Oslo kommunes side.

313. Tjæremile (F)

Kart: Gjelleråsmarka

Ligger i Skedsmo kommune

314. Tuft milorghytte (K, Grouddalen Historielag)

Kart: Gjelleråsmarka

Ramme lagt omtrent der opprinnelig milorg hytte lå. Den originale hytta ble bygget med tømmer fra stedet, men etter krigen solgte grunneier denne som hytte et sted i Østfold.

Ligger i Skedsmo kommune

